

NUORET HELSINGISSÄ 2011 –TUTKIMUS

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus on Helsingin kaupungin tietokeskuksen, opetusviraston ja nuorisoiainkeskuksen yhteishanke. Tutkimuksella tuotetaan tietoa nuorten vapaa-ajasta ja harrastuksista. Osa kysymyksistä koskee nuorten koulunkäyntiä ja tulevaisuuden suunnitelmia, perhettä ja muita asioita kuten yleistä viihtymistä omalla asuinalueella, vaikutusmahdollisuuksia ja ympäristöasenteita. Tutkimus jatkaa Helsingin kaupungin nuorisotutkimuksen perinteitä, sillä nuorten vapaa-aikaa on tietokeskuksessa tutkittu aiemmin myös vuosina 1982, 1990 ja 2000.

Tarkempaa tietoa tutkimuksesta löytyy Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen Internet-sivuilla, joilla voit tutustua muihin jo julkaistuihin artikkeleihin ja esittää kysymyksiä suoraan tutkijoille. Uusia artikkeleita julkaistaan sivuilla viikoittain. Tulokset julkaistaan tutkimusraporttina vuoden 2012 aikana Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia -sarjassa.

Tutkimusaineisto koostuu peruskoulun 5.–9. luokkalaisten ja lukion 1. ja 2. vuositasen oppilaiden, eli iältään 11–19-vuotiaiden vastauksista 42 koulusta eri puolelta Helsinkiä.

Yhteystiedot:

Tutkija Vesa Keskinen,
puh. 040 334 4784,
vesa.keskinen(at)hel.fi

**Projektitutkija
Anna Sofia Nyholm,**
puh. 040 334 4785,
sofia.nyholm(at)hel.fi

**Nuoret Helsingissä 2011
-tutkimuksen internet-sivut:**
[http://www.hel2.fi/tietokeskus/
Nuoret_Helsingissa_2011/](http://www.hel2.fi/tietokeskus/Nuoret_Helsingissa_2011/)

**Helsingin kaupungin
tietokeskuksen internet-sivut:**
<http://www.hel.fi/hki/Tieke/fi/Etusivu>

KAVEREIDEN TAPAAMISPAIKAT

Tässä artikkelissa tarkastellaan sitä missä nuoret tapaavat toisiinsa. Kysymys kuului ”Missä yleensä tapaat ystäviäsi ja kavereitasi kouluajan ulkopuolella?” Valmiita vastausvaihtoehtoja oli 17 kappaletta. Vastajat saivat valita niin monta vaihtoehtoa kuin kuin katsoivat tarpeelliseksi. Tapaamispaikkojen jälkeen syvennyttiään hieman ”hengailun maantieteeseen”, jonka jälkeen tarkastellaan teemaa alueellisen näkökulman kautta.

Tulokset raportoidaan tässä tutkimuksessa kolmella tilastollisella merkitsevyytasolla:

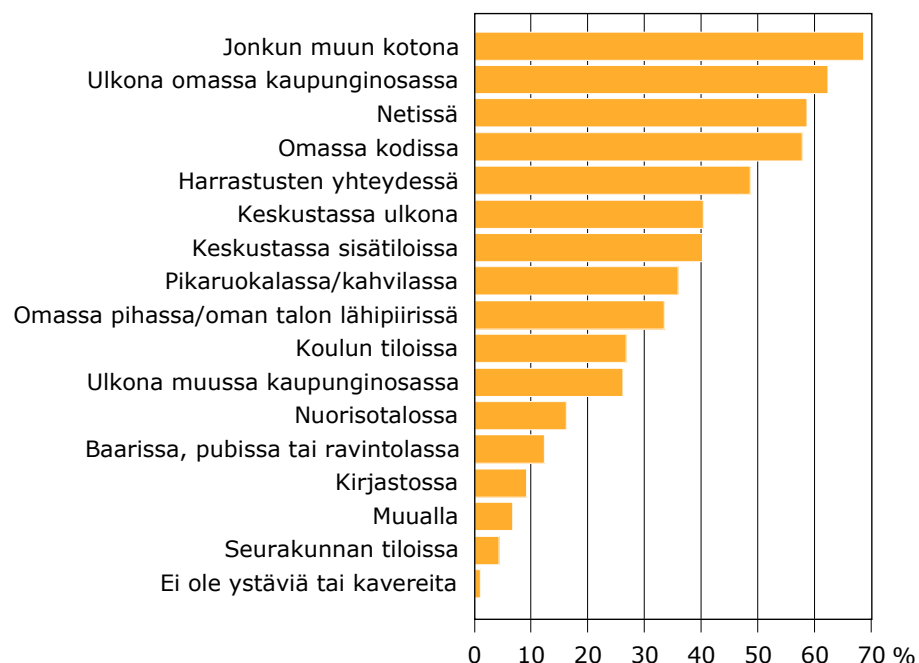
Taulukko 1. Tutkimuksessa käytettävät tilastolliset merkitsevyytasot

Todennäköisyys	Riskitaso	Sanallinen kuvaus
p < 0.001	0.1 %	Erittäin merkitsevä
p < 0.01	1.0 %	Merkitsevä
p < 0.05	5.0 %	Melkein merkitsevä

Kavereiden koti edelleen suosituin ajanviettopaikka

Kavereiden koti oli nuorten suosituin tapaamispaikka (69 prosenttia) iästä tai sukupuolesta huolimatta (ks. kuvio 1). Tulos oli sama kuin vuonna 2000 tehdyssä tutkimuksessa (Keskinen 2001, 101). Omassa kodissaan kavereitaan tapaa 58 prosenttia 11–19-vuotiaista (ks. kuvio 2). Kavereiden tapaaminen ulkona omassa kaupunginosassa oli myös yleistä (63 prosenttia).

Kuvio 1. 11–19-vuotiaiden kavereiden tapaamispaikat kouluajan ulkopuolella, (%)

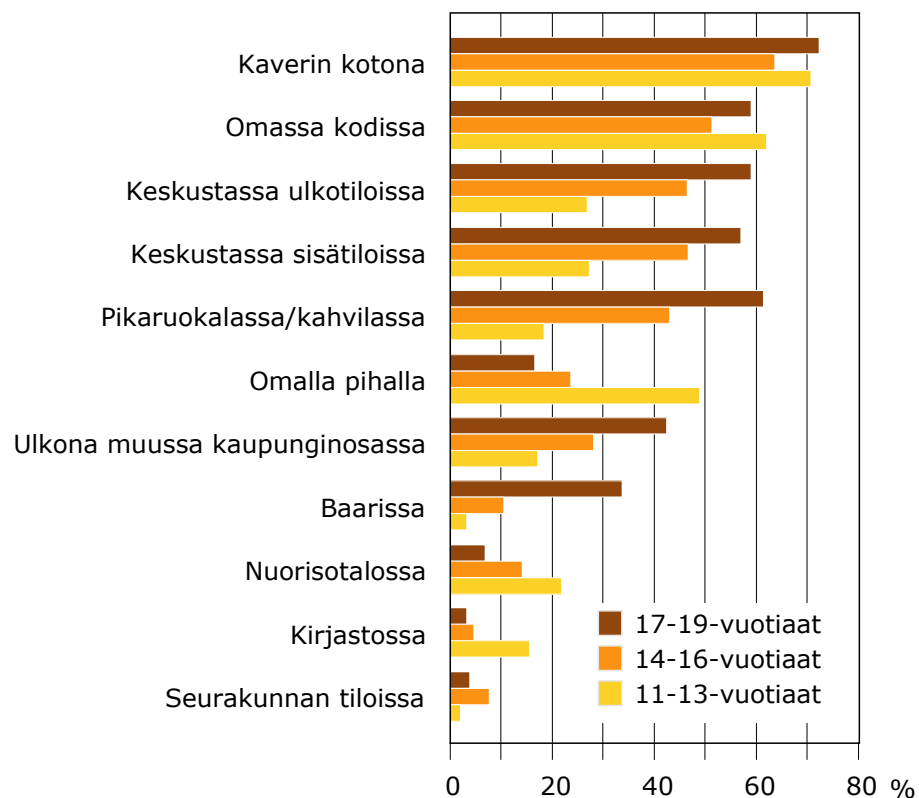

Vuonna 2000 tehdyssä tutkimuksessa (Keskinen 2001) internet ei ollut vaihtoehtona nuorten tapaamispaikkana. Vuonna 2011 koko vastaajajoukosta 59 prosenttia ilmoitti tapaavansa kavereitaan internetissä, ja 63 prosenttia käyttää sosiaalista mediaa päivittäin. Sosiaalisen median käyttö lisääntyy mitä vanhimmasta ikäluokasta on kyse. Vanhimmasta ikäluokasta (17–19-vuotiaat) jopa 74 prosenttia käyttää sosiaalista mediaa päivittäin. Avovastauksissa käy ilmi, että muutama nuori pitää yhteyttä kavereihinsa myös PlayStation avulla.

”Kun pelaan pleikkaa, puhun mikillä/viesteillä muiden kanssa, myös ulkomaalaisten kanssa englannin kielellä.”

Nuorimmat vastaajat (11–13-vuotiaat) tapasivat kavereitaan odotetusti useammin omassa kodissa, omalla pihalla, nuorisotalolla ja kirjastossa kuin vanhemmat ikäluokat. Vanhin ikäluokka (17–19-vuotiaat) tapasi nuorempia ikäluokkia useammin kavereitaan ulkona oman kaupunginosan ulkopuolella, keskustan sisä- ja ulkotiloissa, kahviloissa ja baareissa. Vastaajista 14–16-vuotiaat sijoittuivat ikäluokkansa mukaisesti välimaastoon lukuunottamatta omaa tai kaverin kotia, joissa he tapasivat kavereitaan muita ikäluokkia harvemmin sekä seurakunnan tiloja, joissa he tapasivat kavereitaan muita ikäluokkia yleisemmin. Vuonna 2010 15-vuotiaista helsinkiläisnuorista 66,4 prosenttia kävi rippikoulun (Suomen evankelis-luterilainen kirkko). Rippikoulun käymisen suosio selittää keskimmäisen ikäryhmän muita suuremman osuuden kavereiden tapaamisesta seurakunnan tiloissa. Erot ikäluokkien välillä olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < 0,001$) lukuun ottamatta omaa ($p < 0,01$) tai kaverin kotia ($p < 0,05$).

Kuvio 2. Kavereiden tapaamispaikat ikäluokittain, (%).

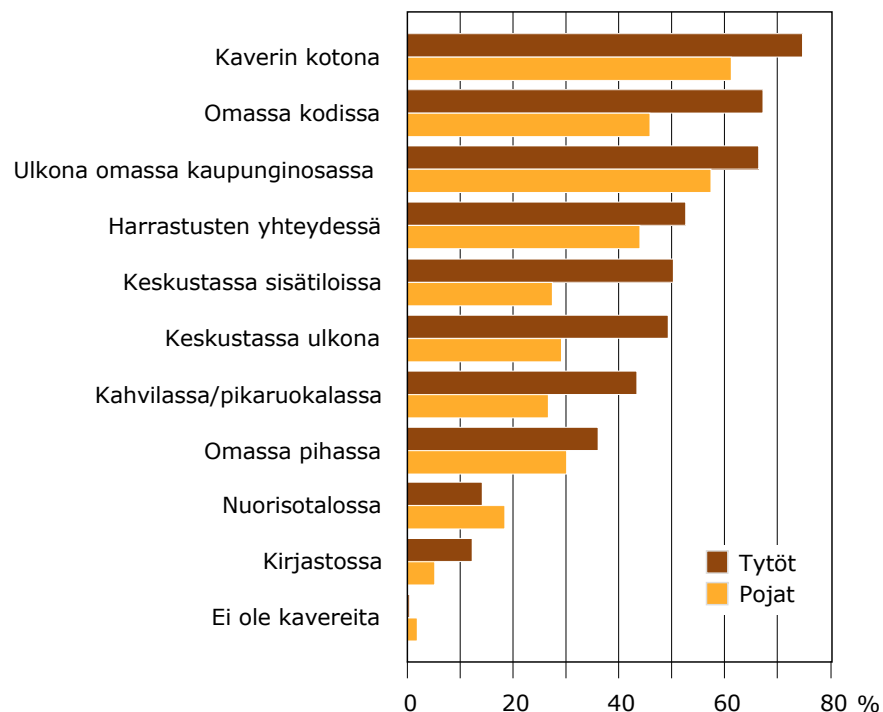

Seuraavaksi tarkastellaan miten kavereiden tapaamispaikat eroavat sukupuolen mukaan tarkasteltuna (ks. kuvio 3). Tytöt tapasivat kavereitaan poikia yleisemmin omassa kodissa tai kaverin kotona. Myös keskustan ulko- ja sisätilat sekä kahvilat olivat tytöille mieluisampia paikkoja kavereiden tapaamiselle kuin pojille. Tytöt tapasivat kavereitaan poikia yleisemmin myös ulkona omassa kaupunginosassa, omalla pihalla sekä kirjastossa.

Sukupuolten väliset erot yllä mainittujen tapaamispaikkojen yhteydessä olivat kaikissa tilastollisesti erittäin merkittäviä ($p < 0,001$) lukuunottamatta omaa pihaa, jossa ero oli tilastollisesti melkein merkitsevä ($p < 0,05$). Yleisesti voidaan sanoa, että tytöt harrastavat eri asioita poikia enemmän. Näin on luonnollista, että tytöt tapaavat ystäviään poikia useammin harrastusten parissa ($p < 0,01$). Pojat tapasivat kavereitaan tyttöjä useammin nuorisotalolla ($p < 0,05$). Pojilla kavereiden puuttuminen oli yleisempää kuin tytöillä ($p < 0,01$).

Kavereiden tapaaminen keskustan sisätiloissa oli yleisempää ruotsinkielisten koulujen vastaajien keskuudessa kuin suomenkielisten (49 prosenttia/39 prosenttia). Suomenkielisten koulujen vastaajat viettivät kavereiden kanssa aikaa puolestaan ulkona omassa kaupunginosassa ruotsinkielisten koulujen vastaajia useammin (64 prosenttia/56 prosenttia). Kummankin tuloksen kohdalla erot suomen- ja ruotsinkielisten koulujen vastausten välillä olivat tilastollisesti melkein merkitseviä ($p < 0,05$).

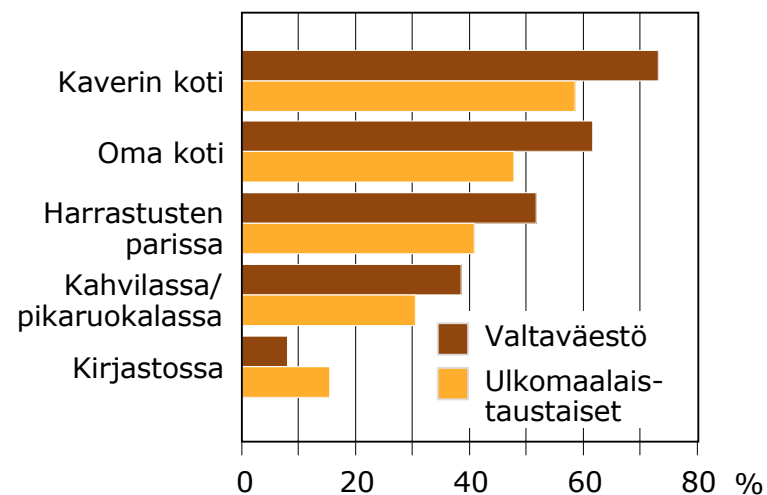
Kuvio 3. Kavereiden tapaamispaikat, tytöt vs. pojat, (%)

Verrattaessa valtaväestön vastauksia ulkomaalaistaustaisten vastauksiin tilastollisia eroja löytyi enemmän (ks. kuvio 4). (Ulkomaalaistaustaisilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan henkilöitä, joiden toinen vanhemmista on syntynyt tai molemmat ovat syntyneet ulkomailla.) Oma tai kaverin koti oli valtaväestöä edustaville nuorille mieluisampi kavereiden tapaamispaikka kuin ulkomaalaistaustaisille nuorille. Valtaväestöä edustavat nuoret

tapasivat kavereitaan ulkomaalaistaustaisia useammin myös harrastaen yhdessä. Myös kahvilat ovat tapaamispaikkoja valtaväestön nuorille yleisemmin kuin ulkomaalaistaustaisille ($p < 0,05$). Kirjasto oli puolestaan suosituampi tapaamispaikka ulkomaalaistaustaisten nuorten kuin valtaväestön nuorten keskuudessa ($p < 0,01$). Erot, kahvilaa ja kirjastoa lukuun ottamatta, olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < 0,001$).

Kuvio 4. Kavereiden tapaamispaikat, valtaväestö vs. ulkomaalaistaustaiset, (%)

Hengailu

Julkisista ja puolijulkisista tiloista on muodostunut monelle nuorelle arkinen ympäristö kavereiden tapaamiselle ja yhdessä hengailuun. Keskustassa kavereita tavataan vuodenajasta ja säästä riippuen sisä- tai ulkotiloissa.

Kauppakeskuksia ja puistoja voidaan kutsua olemisen tiloiksi. Olemisen tilat ovat ympäristöjä, joita jäsentää sosiaalinen ajanvietto ja yhdessäolo, ja joissa oleskelu korostuu toiminnan sijasta (Kuusisto-Arponen & Tani 2009a, 52; Kuusisto-Arponen & Tani 2009b, 47). Puolijulkisten tilojen, kuten kauppakeskusten, yleistymisen myötä nuorten joutilaisuus, hengailu, on keskittynyt kaupunkien keskustoissa muun muassa ostoskeskuksiin — olemisen tiloihin, missä ollaan tekemättä mitään. Olemisen tilat liittyvät olennaisesti *hengailun maantieteeseen*, jonka Tani (2010, 52) määrittelee:

”nuorten yhdessäoloksi julkisessa tai puolijulkisessa tilassa ilman ennakoitua suunniteltua tekemistä. Sosiaalinen tila ja sen muotoutumiseen vaikuttavat prosessit ovat hengailun maantieteen ytimessä.”

Tanin (2010, 52; 2011, 4) mukaan hengailuun liittyy tarve olla muiden nuorten katseiden kohteena ja pyrkimys oman tilan haltuun ottamiseen, johon aikuisen kontrolli ei yllä. Nuorten runsasta ajankäyttöä julkisissa tiloissa voidaan selittää osittain sillä, että heillä on aikuisiin verrattuna tähän hyvin vähän vaihtoehtoja (Lieberg 1995, 735).

Lieberg (1995, 722) nostaa esille kaksi tilan kategoriaa, missä nuoret hengailevat ja viettävät vapaa-aikaansa; *vetäytymisen paikat (places of retreat)*, joissa nuoret oleskelevat vertaisryhmän kesken syrjässä aikuisten maailmasta ja *vuorovaikutuksen paikat (places of interaction)*, joissa kohdataan aikuisten maailma, laiteitaan itsensä esille ja tarkkaillaan ympäristöä ja muita sen käyttä-

jiä. Sosiaalinen ulottuvuus on olennainen tekijä sekä vuorovaikutuksen että vetäytymisen paikoissa.

Vuorovaikutuksen paikoissa, joissa eri intressiryhmät (nuoret / aikuiset) kohtaavat muodostuu herkästi konflikteja. Usein nuorten hengailun esteeksi nousee se, että heillä ei ole muita paikkoja olla kuin julkiset ja puolijulkiset tilat, joiden käyttö on ristiriidassa sitä käyttävien muiden ryhmien intressien kanssa. Helsingin keskustassa tällaisia tiloja ovat esimerkiksi Kampin ostoskeskus ja Sinebrychoffin puisto. Tanin (2010, 52) mukaan nuoret haastavat julkisen ja puolijulkisen tilan yleisesti hyväksytyjä käyttäytymiskoodeja käyttämällä tilaa vastoin sen suunniteltua tarkoitusta. Toiminta vastoin yleisesti hyväksytyjä käyttäytymiskoodeja ja vastoin tilan suunniteltua toimintaa saa usein vastaansa erilaisia häätämisyhteyksiä.

Esimerkiksi Sinebrychoffin puistosta nuoria on häädetty muualle kastelujärjestelmän avulla, jonka seurauksena häiriöksi katsottu nuorisojoukko on siirtynyt läheiseen ”Ruttopuistoon” eli Vanhan kirkon puistoon. Useat kunnat Suomessa ovat karkottaneet nuoria soittamalla klassista musiikkia paikoissa, joissa nuorten hengailua ei katsota hyvällä. Britanniassa nuoria häädettiin puolestaan ultraäänikarkoittimen avulla. (Paukku 2011; Takala 2011).

Tilallisten konfliktien yhteydessä voidaan puhua tiukoista ja väljistä tiloista. Tanin ja Kuusisto-Arposen (2009b, 52) mukaan *”kyse on sosiaalisen tilan rakentumisen dynamiikasta ja hyväksytyistä käyttäytymiskoodeista”*, eli siitä miten nuorten hengailuun julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa suhtaudutaan. *Tiukat tilat* ovat toiminnallisesti ja esteettisesti kontrolloituja homogeenisesti teemoiteltuja tiloja, joissa mitään odottamatonta ei saa tapahtua. *Väljät tilat* elävöittävät kaupunkia ja antavat luvan sattumanvaraisille kohtaamisille, spontaaniudelle, monimuotoisuudelle ja yllätyksellisyydelle. Toiminta väljissä tiloissa ei ole tuottavaa vaan muun muassa päivittäisten rutiinien, vakiintuneiden toimintatapojen ja aikataulu-

jen ulkopuolella olevaa vapaa-aikaa, ajanvietettä, itsensä ilmaisua tai sosiaalista vuorovaikutteisuutta. (Franck & Stevens 2007, 3–4)

Nuoret voivat omalla toiminnallaan myös luoda väljiä tiloja haastamalla tiukkoja tiloja väljyyteen. Monet urbaanit tilat omaavat fyysisiä ja sosiaalisia mahdollisuuksia väljyyteen. Ihmiset aloitteellisuutensa kautta voivat toteuttaa nämä mahdollisuudet (Franck & Stevens 2007, 11).

Tässä tutkimuksessa kaikista vastaajista noin 40 prosenttia ilmoitti tapaavansa kavereitaan keskustan sisä- ja ulkotiloissa. Tytöt viettävät vapaa-aikaansa keskustassa poikia selvästi useammin. Kysyttäessä vapaa-aikaan kuuluvia asioita 69 prosenttia tytöistä ja 45 prosenttia pojista vastasi kauppojen, tavaratalojen ja ostoskeskusten kuuluvan vapaa-aikaansa. Myös Stenvallin (2009, 42) helsinkiläisten 3.–6.-luokkalaisten arkea ja ajankäyttöä koskevan tutkimuksen mukaan tytöt viihtyivät kauppakeskuksissa poikia yleisemmin. Odotetusti ajanvietto keskustassa on sitä yleisempää mitä vanhemmasta ikäluokasta on kyse.

Lähes päivittäin vapaata oleskelua, eli hengailua, yksin tai kavereiden kanssa ilmoitti harrastavansa 48 prosenttia vastaajista ja viikoittain 31 prosenttia vastaajista (ks. taulukko 1)

Taulukko 2. Hengailun useus yksin tai kavereiden kanssa (%, N = 1 369).

Vapaa oleilu yksin tai kavereiden kanssa	%
En lainkaan	5,5
Harvemmin	7,2
Kuukausittain	9,1
Viikoittain	30,5
Lähes päivittäin	47,8

Nuorisotalojen suosio vähäistä

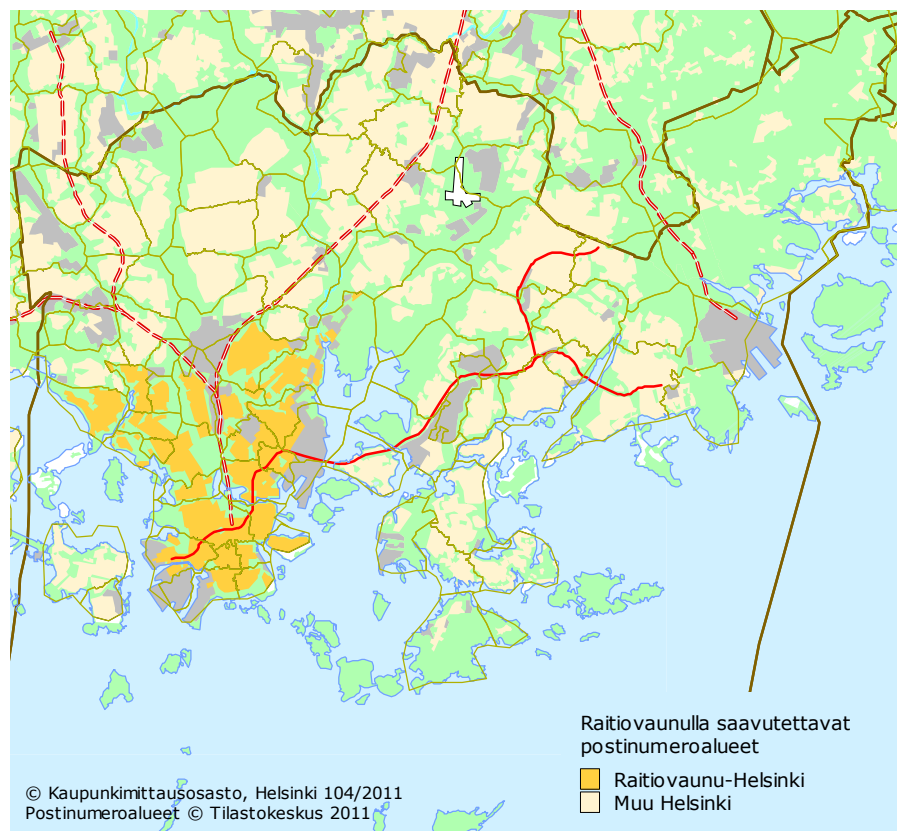
Nuorisotalo kavereiden tapaamispaikkana ei ole kovin yleinen. Pojat tapaavat kavereitaan nuorisotalolla useammin kuin tytöt (19 prosenttia/14 prosenttia) ja nuorimmat vastaajat useammin kuin vanhemmat vastaajat. Nuorimmista vastaajista (11–13-vuotiaat) 22 prosenttia tapaa kavereitaan nuorisotalolla kun vastaava osuus 17–19-vuotiaista oli 7 prosenttia. Nuorisotalot eivät ole hengailun kannalta parhaita mahdollisia tiloja niiden toimintaa ohjaavan suunnittelun vuoksi. Tani ja Kuusisto-Arponen (2009b, 56–57) epäilevät katoaako tietoisien suunnittelun kautta hengailun perimmäinen ajatus – sosiaalinen oleskelu ilman aikataulua ja erityistä suunnittelua valvovan katseen saavuttamattomissa.

Nuorisoasiainkeskuksen vuonna 2010 tekemässä asiakastutkimuksessa vähäistä nuorisotaloissa käymistä selitettiin sillä, että nuorilla ei riitä aika nuorisotalolla käymiseen, niiden tarjoama toiminta ei ole kiinnostavaa eikä niissä käydä, koska kaveritkaan eivät tee niin (Asiakaskuva 2010, 10). Nuorisotalolla käymistä ja käymättömyyttä ”Nuoret Helsingissä 2011” -tutkimuksen aineiston pohjalta tarkastellaan tarkemmin omassa myöhemmin julkaistavassa artikkelissa.

Alueellinen näkökulma

Kavereiden tapaamispaikkoja tarkasteltiin tarkemmin alueellisella vertailulla. Vastaajat jaettiin asuinpaikan postinumeron mukaan siten, että ne, jotka asuvat Helsingissä raitiovaunulla tavoitettavissa olevalla alueella, muodostivat yhden alueen (*Raitiovaunu-Helsinki*), muualla Helsingissä asuvat toisen (*Muu Helsinki*) ja Helsingin ulkopuolella asuvat kolmannen ryhmän (*Muu kuin Helsinki*).

Kuvio 5. Raitiovaunulla saavutettavat postinumeroalueet

Taulukossa 2 on esitetty näiden kolmen alueen vastaajien jakautuminen ikäryhmittäin. Kaikilla alueilla keskimmäiseen ikäluokkaan, eli 13–16-vuotiaisiin, kuului kolmannes vastaajista. *Muu Helsinki* muodosti nuorimman vastaajajoukon, josta lähes puolet kuului nuorimpaan ikäluokkaan ja vajaa viidennes vanhimpaan.

Raitiovaunu-Helsinkiin kuuluvista vastaajista 40 prosenttia oli 11–13-vuotiaita ja reilu neljännes vanhimpaan ikäluokkaan kuuluvia. Helsingin kuntarajojen yli tullaan yleisemmin lukioon kuin peruskouluun. Vain kymmenesosa muualla kuin Helsingissä asuvista kuului nuorimpaan ikäryhmään ja lähes 60 prosenttia vanhimpaan ikäryhmään.

Taulukko 3. Tarkasteltavien alueiden ikäryhmittäinen jakauma, (%).

	Raitiovaunu-Helsinki	Muu Helsinki	Muu kuin Helsinki
Ikäryhmät	%		
11–13-vuotiaat	40	48	10
14–16-vuotiaat	33	34	33
17–19-vuotiaat	27	18	57
Yhteensä	100	100	100
N	182	970	106

Raitiovaunu-Helsingissä asuvat nuoret tapasivat kavereitaan muualla Helsingissä asuvia nuoria yleisemmin keskustan sisä- ja ulkotiloissa sekä kumpaakin muuta ryhmää yleisemmin kirjastossa. Helsingin kantakaupunkialueella kirjastot ovat helposti saavutettavissa. Esimerkiksi pääpostitalossa Helsingin keskustassa toimiva *Kirjasto 10* on painottunut musiikkiin ja tietotekniikkaan. Ne houkuttelevat nuoria asiakkaita. *Raitiovaunu-Helsingissä* asuvat nuoret tapaavat kavereitaan muualla Helsingissä asuvia nuoria yleisemmin kahviloissa ja pikaruokaloissa, mikä osittain selittyy ryhmien ikärakenteen erolla, mutta myös sillä, että kyseiset tapaamispaikat ovat kantakaupungissa ja sen liepeillä asuville helpommin saavutettavissa. Ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti

erittäin merkitseviä lukuun ottamatta tapaamisia keskustan sisätiloissa, jossa ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä.

Muulla kuin Helsingissä asuvat vastaajat eroavat ikärakenteensa puolesta vahvasti kahdesta muusta ryhmästä. Näin ollen on luonnollista, että myös kavereiden tapaamispaikat eroavat huomattavasti nuorempien vastaajien tapaamispaikoista. Esimerkiksi Helsingin naapuri- ja lähikunnissa asuvat tapaavat ystäviään muita ryhmiä yleisemmin kahviloissa ja pikaruokaloissa ja harvemmin nuorisotalolla, omassa pihassa tai ulkona omassa kaupunginosassa. Iän lisäksi etäisyydellä ja oman kunnan palvelutarjonnalla on oma vaikutuksensa siihen missä nämä nuoret toisiaan tapaavat, mutta myös sillä, että moni heidän kavereistaan oletettavasti asuu Helsingissä. Helsingin ulkopuolella asuvat nuoret tapaavatkin ystäviään muita useammin ulkona muussa kaupunginosassa, mikä oletettavasti tarkoittaa useimmiten Helsingin keskustaa. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä lukuun ottamatta nuorisotalolla tapaamista, jossa ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä.

Taulukko 4. Kavereiden tapaamispaikat eri tarkastelualueilla, (%).

	Raitiovaunu- Helsinki	Muu Helsinki	Muu kuin Helsinki
	%		
Kaverin kotona	67	70	71
Ulkona omassa kaupunginosassa	67	65	45
Internetissä	63	60	52
Omassa kodissa	58	60	50
Harrastusten yhteydessä	50	50	53
Keskustassa ulkona	52	38	53
Keskustassa sisällä	52	39	49
Kahvilassa	44	34	57
Omassa pihassa	37	35	9
Koulun tiloissa	30	26	32
Ulkona muussa kaupunginosassa	30	24	51
Nuorisotalolla	17	17	3
Baarissa tai ravintolassa	18	11	22
Kirjastossa	17	8	5
Seurakunnan tiloissa	3	5	5
Minulla ei ole ystäviä tai kavereita	1	1	0

Lähteet

Asiakaskuva 2010. Nuorisosiainkeskus. Helsingin kaupunki.

Franck, Karen A. & Stevens Quentin (2007) *Loose Space. Possibility and Diversity in Urban Life.* New York: Routledge.

Keskinen, Vesa (2001). Kiirettä pitää. Kaverit, koti, koulu ja vapaa-aika Helsingissä 2000. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2001:10

Suomen evankelis-luterilainen kirkko

<<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3F24FC>> 8.2.2012

Kuusisto-Arponen, Anna-Kaisa & Tani, Sirpa (2009a). Kuinka tutkia lasten ja nuorten arjen maantiedettä? *Terra* 121:1 2009

Kuusisto-Arponen, Anna-Kaisa & Tani, Sirpa (2009b). Hengailun maantiede. Arjen kaupunki nuoren olemisen tilana. *Alue ja ympäristö* 38:1, 51–58.

Lieberg, Mats (1995). Teenagers and public space. *Communication research* 22:6, 720–744

Paukku, Paula (2011). Näin nuoria häädetään. *Helsingin Sanomat* 27.7.2011

Stenvall, Elina (2009). "Sellast ihan tavallist arkee" Helsinkiläisten 3.–6.-luokkalaisten arki ja ajankäyttö. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2009:2.

Takala, Anna (2011). Ruttopuistosta löytää kaverit. *Helsingin Sanomat* 2.8.2011

Tani, Sirpa (2011). Oikeus oleskella? Hengailua kauppakeskuksen näkyvillä ja näkymättömillä rajoilla. *Alue ja ympäristö* 40:2, 3–16.

Tani, Sirpa (2010). Hengailun maantiede ja nuorisotutkimuksen eettiset ongelmat. *Kasvatus & Aika* 4 (3) 2010, 51–71.